

Eště

Eště je to pořád dobré. Eště jsou země, kde je štěstím narodit se jako básník. Slovinsko – tam, kde se řeka vzpouzí jinému tvaru než tomu v ženském rodě. Tam, kde stromy podávají své listnaté ruce vlnám jako vzkaz. Země, kde hoteliéři ochraňují ožraté básníky před městskou policií, země, kde barmanky při slově „pesnik“ zavírají bary a nechávají tě v nich kouřit. Ještě pořád to může být dobré.

A tak, s o to větší vervou, tvrdím, že Texty jsou a budou. I v tom prťavém formátu, i s těmi chybami, i s Obsahem, který je třeba někdy neplatný, i s tím vším lidským pochybením, mají texty smysl. Tak jako podzim, který sice šlehá a přivazuje tě svými tmavými popruhy, ale zároveň dokáže nabídnout i sluncem zalitý dubový list na chodníku, už to v něm křeše smrtí, už v něm popraskává čas, ale ještě do té chvíle, než ho překročíš, z něj pořád uhrančivě cosi žhne...

Jakub Chrobák

MYKOLA RJABČUK

Nikitin

(z Epifanií)

starý Nikitin je prostě Nikitin
beze jména

nejspíš ho ztratil
řádně nametený
vyklouzl z něho jako z šatů

a my se tolik starali
když jsme ho nesli spolu s Vovkou
klouzající sněžnou metelící

jak mravenečci kolem husy
smýkali jím, zastavovali se
zastrkovali do bundy

a stejně jsme ho neuhlídali
vyklouzl nám
a odletěl

nad podzemní svou kotelnou
nad svou nebeskou metelící

z ukrajinštiny přeložil Tomáš Vašut

Obsah:

úvodník

Jakub Chrobák: Eště___2

próza

Pavel Kotrla: Poledne___6_7

Zdeněk Král: Příběhy na 50 slov___8_9

Alexej Sevruk: Techno___10_14

poezie

Lenka Daňhelová: Z rukopisu sbírky Hořem___4_5

Pavčina Lesová: * * * ___9

překlad

Mykola Rjabčuk: Nikitin___2

Jurij Andruchovyč: * * * ___15_16

Ahmed Essop: *Hadži Músá* a hindský mág___17_26

recenze

Pavel Kotrla: Zrození a smrt válečné fotoreportérky___27_28

Dalibor Malina: Ano, láska podobnost buď předpokládá, nebo ji činí ___28_30

Michèle Baladránová:

The Pody Joker___30_31

Kontaktní adresy:

Pavel Kotrla

Bystřička 267

756 24

<http://kotrla.com>

pavel@kotrla.com

Knihkupectví Malina

Dolní náměstí 344

755 01 Vsetín

tel.: 571 419 531

knihkup@vsnet.cz

TEXTY, literární čtvrtletník, číslo 59, ročník XVI.,

šéfredaktor: Pavel Kotrla, vydavatel: Knihkupectví Malina,

redakce: Jiří Hrabal, Jakub Chrobák, René Kočík,

Dalibor Malina, Martin Škabraha, Martin Lukáš;

redakční rada: Jakub Grombíř, Tomáš Vašut;

registrace MK ČR E 13264, ISSN 1804-977X

internetová adresa: <http://texty.kotrla.com>

(<http://www.inext.cz/texty>)

Nevyžádané texty nevracíme ani neelektrujeme.

LENKA DAŇHELOVÁ

Z rukopisu sbírky Hořem

Naposled spolu

Zalykavě se probírat
vzpomínkami
přetřásat příběhy našeho dětství,
smát se, když slzy
ještě neoschly.

Naposled spolu
vyprovázely jsme mámu,
když odcházela před úsvitem do práce
za oknem kolo, dvě velké brašny na něm,
úsměv, ruka zvednutá na pozdrav,
a uvnitř, právě opouštěné,
my dvě.
Dvě tváře, čtvero velkých očí,
máváme, dokud nezmizí
za rohem.

A teď - je den.
Zas někam odjela.
Zůstala navždy na té druhé straně
za oknem.
Sestro má,
kdy jsme si naposledy
byly tak nablízku.

26. prosince 2011

Řád věcí

Jsou ti tak čtyři pět let
a tvůj otec tě právě posadil
na rozpálená kamna.
Před koupelí, nahou.
Omlouváš jeho roztržitost
a vysvětluješ úlekem jeho
nadávky a rány
za to, že křičíš bolestí.
Nevíš, co bolí víc.
A napořád si asi
budeš myslet,
že ten, koho nejvíc miluješ,
ti nevyhnutelně
vždy
musí ubližovat.
Že takový je
řád věcí tvých.

22. ledna 2012

Jsem

Víš, já jsem stále
živá, vytrácí se jen
hmota, mé tělo utkané
ze vzpomínek je
pevnější, než bylo
skutečné, bolesti
sužované, zůstalo
jen to opravdu
podstatné, skutečnější
než skutečnost.

Víš, i ta
bolest zůstává, je větrem
i zpěvem
lindušky, občas přiškrtí
hrdlo, aby pak jednou
smích radostněji mohl
vytrysknout.

Jsem
jaro, co tě vyprovází k
lesu, jsem slunce, jsem ve
vzduchu pyl.

28. března 2012

Hořem

Hořem svým
prokousávám se jak myš
zdivem v tušení něčeho
lepšího než chlad a
hlad, jak strakapoud
proklovávající se k
tlustému červu pod
kůrou, jak čmelák
pokoušející se
proniknout k nektaru
ukrytém v
květu dymnivky.

Co čeká mě
na konci té strastné
cesty, odměna,
nebo past? Jiné teď,
nebo jen
navždy tenkrát?

K ničemu lepšímu
než k pochybnostem
jsi nás, Pane, nestvořil?

4. dubna 2012

PAVEL KOTRLA

Poledne

Upřeně hypnotizoval obrazovku počítače. Zbývalo pouze několik sekund do okamžiku, kdy měl naskočit šetřič. Těsně před vypršením termínu pohnul myší o několik centimetrů. Slyšel zašramocení pevného disku a věděl, že na několik minut má opět pokoj.

Protřel si oči a zívá. Za oknem se nedělo vůbec nic.

Vadilo mu pouze kolegovo funění. V rozlehlé kanceláři naštěstí nemělo šanci odrazit se od stěn, a tak pouze utichalo v prostoru.

Záviděli Španělům jejich siestu a nenáviděli oddělení facility managementu, česky údržby, která naprogramovala vzduchotechniku tak, aby v tomto poobědovém čase provětrával prostory arktickým vánkem.

Po dalším z jeho hlubokých zívnutí se ozval kolegův hlas.

- Káva, já nechci nic říkat, ale jak tě tak pozoruju, tak káva.

- Jdeš?

- Ne. Já jdu dneska do mínusu.

- Vole, tak co navádíš.

Konec pracovní doby byl v nedohlednu. Povzdechl si.

- Káva, káva... Ale mám tu skvělý zelený čaj známého světového výrobce Podjavorina. Nechceš taky?

- To je zapadákov někde v prdeli, ne?

Upřel oči na krabičku. Datum minimální trvanlivosti bylo ošoupané od neustálého posouvání krabičky v šuplíku, ale i tak bylo jasné, že od tohoto okamžiku uplynulo minimálně jeden a půl roku. Ale zato si podle návodu na ní mohl volit ze tří metod přípravy, anglické a dvou japonských.

Přemýšlel, jestli dá přednost anglické metodě, která spočívala v zalití sáčku čaje horkou vodou a v pětiminutovém louhování, nebo si vybere jednu ze dvou japonských metod. Váhal. Má nejprve nechat vodu zevřít a následně ochladit až na šedesát stupňů a teprve pak v ní tři minuty louhovat sáček nebo má vřelou vodu zalít sáček, tento nálev hned vylít a teprve po druhém zalití nechat tři minuty louhovat?

Nevěděl. Přemýšlel. Ryze typická metoda zalití a ponechání osudu zmíněna kupodivu nebyla.

Po dalších pěti minutách vstal a protože

mu zdřevněla levá noha, tak se ke kuchyňce odplížil ladným krokem zraněného slona.

Vzhledem k tomu, že v konvici už byla vřelá voda, použil japonskou metodu číslo dvě. Byť v mírně pozměněné podobě.

V poklidném odpoledni se ozval první telefonát tohoto dlouhého nekonečného dne.

- Bože, co ta zas chce!

Grrr! Grrr!! Grrr!!! Telefon neurvale vyzváněl, opakovaně a znovu. Díval se na blikající ikonku a na jméno na displeji.

Nedalo se nic dělat. Vstal, k telefonu připojil sluchátka, vypnul počítač. Přesčasy dnes nebudou. Za sebou nechával zvuk ještě vyzvánějícího přístroje.

ZDENĚK KRÁL

Příběhy na 50 slov

VYNÁLEZ

Stál v zapadajícím slunci, obklopený postavami se sinavě bílou kůží, posetou čerstvými rankami.

„Chlapi, na něj!“

* * *

(Tentýž den, ráno)

„Hele, mám vynález!“ Ledabyly přejel předoktí tenkým odštěpkem pazourku.

Přestala sbírat bobule. „Hmmm... Funguje to i na chlupy na tváři?“

„Jojojo!“, přisvědčil.

„A na zádech?“

„J-jjo.“

Do večera to věděly všechny.

ATACAMA, RADIOTELESKOP, PONDĚLÍ RÁNO

„Máme něco?“ Zeptala se Dr. KohlrabiRübe, vedoucí observatoře¹, asistenta.

Zapnul reproduktory. Zaznělo pisklavé staccato.

„Zase?“

„Pořád!“

Umřeme tu nudou, pomyslela si.

„Dešifroval jste to?“

„Nějaké radioamatéry?! Pfff! Ale...“

Zacvakal spínači: totéž staccato zpomalené, zbasované a pořádně nahlas.

„Jo!“

„Jo!“

„Hip-hop!“

„Hobluj!“

Mezitím v kosmu...

„-|•-|••-|•-||•-••|•-|•-|•-||•••-|•-•|•-
|-•-|••-||•••|•||•••|•-•-|•-|•••-|•-|•-||••-|•-
•|-|•-|“ (TADY LAJKA VRACIM SE SROVNAT UCTY)

UMĚNÍ A ŽIVOT

„Otevřít.“

Poslušně zaklonila hlavu, ale ústa nechala zamčená.

„Otevřít!“

Rychle vytrhnul bolavý špičák.

„Vypijte tohle, uleví se vám.“

Mátožně vstala a odvrátila zpátky na křeslo před plátnem. Tvář pod otokem pozbývala dívčí rysy; teď víc připomínala obličej hermafrodita.

„Nemaluj mě takhle, Leonardo,“ prosila huhňavě.

„Nemluvte, Liso. Pózu!“

„Leonardo, nemaluj mě.“

DVACETČTYŘI MIZERNÝCH HODIN

Nejdřív jí holubi sežrali hrách. Pak přijel otec s ořechy. Našla v nich šaty; hezké, ale tak zmačkané. Večer byl ples. Cestou zpátky ztratila botu. Domů dorazila pozdě, byl křik... Ráno si vybavila, že se včera malinko spustila. (Jenže s kým?) A teď někdo buší do dveří.

„Co ještě?!“

V ZÁJEZDNÍM HOSTINCI

U Formanky se stavili motorkáři na dršťkovou. Ani nedosedli, a už je obcházela žebravá baba. Měla takovou krabičku s ošmataným tlačítkem a nápisem „Hlasování, 50Kč“.

„A mám odvoleno!“, chechtal se jeden, co zmáčknu.

„Hele, ta už neví, co by,“ povídá hospodský potichu štamgastovi. „Pamatuješ, jak ještě obcházela jen s kosou?“

TAKY CHODÍTE PLAVAT DO PŘÍRODY?

Strhnul dívku pod hladinu, pevně ji objal a tlamou obemkl obličej. Dvě tempa a byli u dna. Pak jí kolenem stlačil bránici a zachytil vydechnutí. Útok byl tak rychlý, že zbylí plavci nic nepostřehli.

Jakmile vydechla, hrůza pominula. Odstrčila své bývalé tělo, vzhlédla k plavcům; dvě tempa a lov pokračoval.

PAVLÍNA LESOVÁ

x x x

bludná duše
kde jsi byla
že jsi celá
černá
byla jsem tam
tam kde je tma
zírala jsem
do dna

x x x

jednoduchý den
vměstná se do krabičky od sirek
jednoduchá možnost být
opakem není nebýt
opakem je být jinak

x x x

všechno chodí v souvislostech
nic není samo o sobě
i tvá tvář má výraz kvůli
něčemu co se děje uvnitř

x x x

zpívám písně zmizelého času
zvuk houslí
místo strun plno vlasů

x x x

šlo se mnou nebytí
i v něm bylo plno všeho

x x x

tanec
letící pták
hvězdy
rozsypaný mák
všude nebe
až na uši to zebe
heřmánku čaroději
vůkol se děje dějí
a v noci praskliny na opuce
zračí se tvář v tváři
až obzor z toho září
tváří v tvář
za ruce spojeni na oltář soužení zapomenout
heřmánku čaroději
venku se děje dějí
duši svou nenechat uvadnout

Pavčina Lesová debutovala v roce 2009 básnickou sbírkou *Dítě mlhy*.

ALEXEJ SEVRUK

Techno

Kerej d'as mi našeptal, abych jel na to techno? Teď bych klidně mohl sedět doma, v teple, číst si Bunina a opíjet se o samotě. Ale ne! Panáčkovi se zachtělo novejš, kořeněnejch zážitků. A teď se tu s Markem (je fakt, že bych se nikým jiným nenechal k ničemu podobnému přemluvit) musím trmáčet po středočeském bezcestí, skoro v úplné tmě, uprostřed noci.

Poslední světla vsi, kam nás hodil příměstský autobus, jsme nechali daleko za sebou. Panebože, to je tma. Člověk by čekal, že takovou tmu zažije někde víc na východ - nejdřív tak v Karpatech, v Polesí nebo v nějakém Zapadákově na okraji Donbasu. A přitom jsme nemuseli opustit střední Evropu, ba ani střední Čechy, abychom zažili tmu. Je pravda, že se stačilo podívat směrem k Praze a celá iluze divočiny byla tatam. Pořádný výsek oblohy byl prozářený sodíkovou září města, které leželo pod ní. A taky nasvícené siluety obrovských velkoskladů, co se rýsovaly na obzoru.

„Bůhví, co se tam skladuje...“

„Co myslíš? Dárky, které si občané dávají k Vánocům, přece.“

„Je to zručný... Šedivý, megalomanský...“

„To teda. Bez oken.“

Zdálo se, že ostatní cestující v autobuse mamutí budovy skladišť a další, rozestavěné, připomínající kostry na břeh vyvržených velryb, vůbec nezajímaly. Několik ukrajinských gastarbajtrů si o něčem v klídku klábosilo ve svém sotva srozumitelném slangu. Nejspíš maj' po šichtě, teď zrovna jedou do nějaké laciné ubytovny, jedné z těch dřevěnejch bud se zamřížovanými okny a s několika místnostmi zařízenými desítkami kovových lůžek s prochcanými matracemi. Možná se někde stavěj na pivko na dobrou noc. Parta pubošů obého pohlaví. Holky jsou přehnaně nalíčené, proto vypadají starší. I tak jim netipujeme víc než šestnáct. Kluci v plandavém oblečení, jakože drsní, pořádně cool a free, echt dramatičtí. Všichni se hlasitě baví, místy se překřikují, předvádějí se. Zrovna opustili vyhřátá rodičovská hnízda a mají nejspíš namířeno na nějakou vesnickou diskotéku.

„Sem zvědavej, kolik pater to má v podzemí,“ komentuju poslední budovy, když

autobus opouští Město Skladišť. Naprosto odlidštěné prostředí. Ani chodníky tu nemají. Zde se s chodci prostě nepočítá.

„Hehe, Ministerstvo Blahobytu,“ poznamenává Marek. Jeden by skoro věřil, že Jirka Orwellů a jiní antiglobalisté mají ve svých pesimistických prognózách pravdu. Svět spěje ke stabilitě, tedy k zániku.

Autobus zastavuje na náměstí před hospodou. Hospoda se jmenuje „U Slované lípy“, jak stačím zaznamenat. Za útulně rozzářenými okny se ozývá tlumený hovor, smích. Cinkání skla. Gastarbajtři a puboši vystupují taky.

„Co, ti všichni taky jdou na techno?“ ptám se pobaveně.

„Ale né, příští je konečná. Musíme ještě takovejch pět kilometrů pěšky. Tímhle směrem, jestli si to dobře pamatuju.“

„Hele, a nezajdem na jedno? Posilnit se na cestu?“

„Však to znám: si dáme jedno a pak už se odsud nevyhrabeme. Je to jen kousek. Pojd'.“

A tak se ocitáme v tom magickém prostoru středoevropského bezcestí, třebaže to není úplně přesný pojem: jedna cesta tu je. Ta, po které se zrovna vlečeme. Kvalita vozovky si v ničem nezadá s povrchem ulice Stepana Bandery v Užhorodě. Občas po ní projede nějaké auto a osvětlí stromořadí podél cesty. Zapalujeme si cigarety. To aby nás řidiči viděli už z dálky, jak se navzájem uklidňujeme. Nechat se přejet nějakým vožralým Pepou z Horní Dolní, kterej se vrací z hospody, to bychom neradi. Dost možná by o nás natočili reportáž, do hlavních zpráv na komerční televizní stanici. Ale i tak – nic moc osud.

Marek vyndává z baťohu flašku vodky. To je nejlepší, když je člověk na cestě. Osvěží mysl, potlačí únavu. Víčko si Marek, poučen z předchozích zkušeností, obezřetně nechává u sebe. Tuší, že bych ho zahodil, jak se to dělávalo během ilegálních školních výletů, bez učitelů. Pálivá tekutina chutná hrozně. Je teplá a lepkavá, umělé doslazená. Český vodky stojej za prd. Ale díky bohu za ní. Po počátečním pocitu odporu se tělem rozlévá příjemné teplo, myšlenky se projasňují, ty negativní ustupují do pozadí. Auta, projíždějící kolem nás, už se nezdají být tak nebezpečná.

„Určitě jdeme správně?“

„Doufám, že jo. Na tý mapě to vypadalo celkem jednoznačně.“

„Hm, já jen, že pořád nic neslyšíme...“

„No, vono je to v ňakým opuštěném lomu. Aby to nerušilo okolní vesničany.“

U odbočky k lomu potkáváme první parkující auta. Ještě pár set metrů a nezřetelné dunění nabylo výrazně rytmizované podoby. Jsme tady správně.

Co na tý hudbě ty lidí proboha viděj? říkám si. Podupáváš si na místě, jak nějaký tele v chlívku. Nohama míšíš hlínu spolu s bandou zfetovanejš magorů. Reprodukory velikosti nákladního auta, to je toho! Laciné, primitivní efekty, jednoduchý rytmus, hypnotizující blikání stroboskopů. Hudba pro lidi s kočičím mozem, skřeky pro idioty.

„Ale tu přece pouštěj v podstatě ve všech rádiích,“ oponuje Marek a já mu musím dát za pravdu. „Moc to řešíš. Nehledej v tom víc, než v tom ve skutečnosti je. Technař vo sobě v životě neřekne, že dělá hudbu. Techno není umění, ani masové, ani alternativní. Techno je techno je techno. Tak si to prostě užívej.“ Nic jinýho asi nezbejvá. Vodka je dopitá, tak to jde samo. Začleňují se do davu. Snažím se odkoukat pohyby, napodobovat je. Moc mi to nejde, asi to nebude ta pravá cesta, říkám si. Přestávám to řešit a jdu do toho hlava-nehlava. Zdá se, že mé kreace nevzbuzují pohoršení. Sympatická ohleduplnost. Žít a nechat žít.

Marek to rozjíždí vostošest. Nevnímá svět okolo, jako by se dostával do nějakého šamanského transu. Sestupuje do světa duchů, do hlubin nevědomí. Už se stačil protancovat až k bednám, hlavu má přiloženou k reproduktoru, nechává sebou proudit vlny temných decibelů.

Přede mnou se vrtí nějaká kočka. Když se otočí, usmějeme se na sebe. Snažím se jí něco říct, křičím jí něco do ucha, jak se jmenuješ, nebo jak se vede. Nemá to cenu. Otáčí se a klidně si tančí dál. Chvilí uvažuju nad způsobem, jakým technaři navazují známosti. Musej je navazovat, ne? Všichni to dělaj, tak proč ne technaři? Slečna se zase otočí. Tentokrát se neusmívá. Ignoruje mě. Asi jí došlo, že se jí chci dostat do kalhotek, mimochodem, mnohem dřív, než to došlo mně. Jdu si pro další pivo.

Obloha na východě, za polem pokrytým pichlavým strništěm, se začíná rozjasňovat. Svítá. Jdu se projít k lomu, pryč od toho neúnavného, neutuchajícího bubnování. Na haldě vytěžené horniny vidím stát Marka.

„Co se tu vlastně těžilo?“ napadá mě při pohledu na hnědě rudou, místy namodralou půdu, co velkými hroudami spadá dolu na druhou stranu, až k malému, toxicky vyhlížejícímu jezírku.

„Nevím. Někdo mi tuhle říkal, že prejňaká strategická surovina, absolutní unikum ve světě. Ještě začátkem devadesátých se to vyváželo do Číny. Ale nějak se mi to nezdá.“ Cestou dolů potkáváme člověka.

„Čau chlape, nemáš nějaký zmašťovadlo?“ ptám se ho skoro bezděčně.

„Hehe, zmašťovadlo,“ směje se mi Marek. Chlápek se též usmívá.

„No zmašťovadlo. To zní pořadně technařsky, ne?“ Marek jenom pokrčí rameny:

„Už se mě tu lidi ptali na leccos. Ale zmašťovadlo?“ Ukazuje se, že člověk přece jen nějaký zmašťovadlo má.

„Ale jenom trávu,“ říká jakoby na omluvu, „Z Polabí...“

„To je právě to nejlepší. Domácí.“

Zapalujeme si.

„Sledujete to?“ ptá se a kývne hlavou směrem na východ.

„Krása.“ Když jsme vyráželi z Prahy, slunce sestupovalo do podsvětí na opačné straně oblohy. Je úžasný sledovat pohyb planety, uvědomovat si její rotaci. To, jak se otáčí, kutálí se vesmírem spolu s námi, s polem, strništěm, lomem s jezírkem, reproduktory velikostí nákladáku, všemi těmi postavičkami. A celý ten čas mezi soumrakem a úsvitem protancovat za doprovodu primitivního rytmu, rezonujícího s archetypy, nebo čím že to vlastně, nějakými strukturami, co je někde tam hluboko v sobě máš. Požívat zakázané látky, které tě přibližují k bohům, za jiných okolností by mohly ublížit, ale ne dnes. Dnes dochází k magickému působení na přírodu, prvotní Řád je porušen Chaosem, aby mohl být znovu nastolen. Není podstatné, co bylo dřív: vejce nebo slepice, chaos nebo kosmos, jedno se rodí z druhého a v druhém také zaniká, podobně jako den, který se rodí z noci, aby jí byl vzápětí pohlcen. Podobně Slunce, které večer co večer dohasíná na západě, aby se každé ráno znovuzrodilo z východu, tak i mé já prochází řetězcem znovutělení, aby jednoho dne, bude-li uctívat své předky a jejich bohy správným způsobem, se s nimi setkalo v jasu pohanského ráje a slilo se v jedno, v nekonečné, nekončící blaženosti. V to původní

jedno, které existovalo před počátkem prostoru a času. To jedno, ze kterého vznikl celý ten neklidný, chaotický, rozpínající se vesmír. To jedno, které není umožněno v našem nedokonalém světě. Muž se slije v jedno se ženou, aby do ní slil své sémě. Ale jen na chvíli, do té doby, než zabezpečí pokračování rodu. A pak ji opustí. A žena počne dítě, se kterým je jedno, než ji dítě odroste a opustí. Neustále něco opouštíme, nebo jsme něčím opouštěni. Můžeme nanejvýš simulovat iluzi nedokonalé jednoty, stmelené jednoduchým dunivým rytmem, kterým pulsuje Vesmír. Tady se myšlenky trhají, účinek hulení doznívá, je načase popřemýšlet o návratu do skutečnosti, je-li něco takového vůbec možné.

Jdeme na autobus, úplně jinou cestou, prej je to blíž. Hrušky na stromech podél silnice jsou ještě zelené, ale už jsou požitelné. Tak je trháme, otíráme dlaněmi nános popílku na jejich povrchu a hlasitě žvýkáme. Jsou bez chutě, ani kyselé ani sladké, ale šťáva, která stéká do krku, je osvěžující. Příjemně studí na zakouřeném jazyku a v hrdle. Snídaně bohů.

Vcházíme do ještě spící obce. Samoobsluha u autobusové zastávky je ještě zavřená. Na dveřích oznámení: „Přijmeme dva skladníky...“.

„Co, nevezmeme to?“ ptá se Marek. Proč ne? Vykašlat se na všechno. Na své ambice, jasné plány do života, které jsou stejně dosti pochybné a pokroucené. Potlačit své já. Zašít se do nějakého Zapadákovy, vykonávat nenáročnou manuální práci. Pracovní dobu do konce šichty odměřovat počtem vykouřených cigaret. Osm hodin denně, pět dnů v týdnu. A o víkendech jezdit na techno.

Alexej Sevruc (*1983, Kyjev) – občasný prozaik, překladatel a publicista. Spolu s Mirkem Tomkem přeložil povídkovou sbírku charkovského autora Serhije Žadana „Big Mac“ (Fra 2011). Povídky publikoval v časopise *H_aluze* 5/17

Zdeněk Král (*1967) – provozuje web Příběhy na 50 slov (<http://pribehynapadesatslov.cz>). Realizoval tvůrčí aktivity Spisovatelský maraton, Twitteropsaní s J. Rudišem, soutěž Slova ve tmě, Historie psaná rukou.

Lenka Daňhelová (*1973) – básnířka, prozaička, výtvarnice, překladatelka z italštiny, francouzštiny, polštiny a slovinštiny. Stránky autorky: <http://lenkadanhelova.webnode.cz>

JURIJ ANDRUCHOVYČ

BACK IN THE USSR

(Nebyl jsem tady tak dlouho...)

Marcin Svetlickij

Nebyl jsem tady tak dlouho,
že se vůbec nic nezměnilo.

Ten známý zápach na schodech,
ten známý čurbes po všech kanálech, kromě
prvního,
ale na prvním by i ten byl velikým štěstím,
ledaže zase vymyslili fungl nový žert
o sádložroutech?

Dopisy jako takové, žádné,
jenom nějaká nepodara pravidelně
strká pod dveře platební upomínky
nebo časopis Krivorožské zvěsti, či jiná
svinstva,
jako například pozvánky
na předvádění sicilských
neprůstřelných vest,
či na výstavu dětských kreseb
Náš domov Ukrajina.

No, vždyť já vím, že náš domov je Ukrajina.

Obracím se ke stěně,
zavírám oči,
přeji si prospat tak padesát let
a už se neproбудit.

CALLING DEM

V dubnu sedmdesátého osmého
jsem ležel na podlaze jedné ze Lvovských
kolejí,
zpitý téměř do bezvědomí
a osmnáctiletý.
Něco se dělo, nade mnou, moji starší
kámoši vítali hosty, pili čaj
s vínem, švitořili o umění.
Má hlava pobývala zatím v centrifuze.

Nejspíš v tom byla nešťastná
láska, a též problémy ve škole.

Skrze vlčí mhu
jsem spatřil rozmazanou siluetu Dema

a propadl se na nejhlubší dno: Delirium tremens: Dem na mém pokoji!

Už nevím, je-li to dobře nebo špatně,
ale v osmnácti všichni potřebujeme
kulty, ikony, nějaký ten idol.
Dem byl alternativním umělcem.
Dem byl hipový, drsný, džínový,
asociálně univerzální.
Na psychárnu ho odváželi téměř denně.
Jeho obrázky skupovali snobi ze Západu.
Jako všichni fanatici, býval jsem hotov
omývat jeho prodřené podrážky.
Byl světcem mého kultu, you know what I
mean.

V říjnu dva tisíce dva
(čtvrtstoletí minulo jakoby nic!)
jej nepustili na můj večer.
Tvrdili, že byl téměř v bezvědomí,
podnapilý a nevhod ustrojený, zvláště
pro tak alternativní setkání.
Vše, co mi po něm tehdy zůstalo, byla
jenom jakási litografie
rozměrů poštovní známky.
Sám nevím, co si s tím dárkem počít.
Pověsit známku na stěnu mi přijde trochu
divné.

Ale o tom jsem nechtěl -
nýbrž o věčném míjení se. Tolik tváří
uvízlo v nedostižných dálavách!
Už odtud ani nevolají,
už ani nekřičí.

Tolik se toho nestalo a ani
už se nestane.

No ale vlastně -
jaký jsme spolu nevědomky mezi tím
napsali román! Jaká úžasná epičnost
na celé jedno čtvrtstoletí! Deme! Slyšíš?!!!!
Deme!!!!

To já tě volám ze své dálavy.

z ukrajinštiny přeložil Tomáš Vašut

aluze.cz

revue pro literaturu, filozofii a jiné

<http://aluze.cz>

AHMED ESSOP

Hadži Músá a hindský mág

„Posílá mě k vám Alláh, Bibi Fátimo.“

„Alláh, *hadži Múso*?“

„Ujišťuji vás, že to byl Alláh, drahá paní. Pozorně mě poslouchejte. Něco s vámi není v pořádku. Buď jste nemocná, nebo nad vaším domem visí zlá kletba. Troufnete si tvrdit, že u vás doma není nic v nepořádku a že jsou všichni ve vaší rodině docela zdraví a šťastní?“

„Je pravda, *hadži Múso*, že můj synáček Emir má ošklivý kašel, který doktor Kamal nedokáže vyléčit, a že Sorája jako by ztratila chuť k jídlu.“

„Teď už mi věříte, dobrá ženo, když říkám, že mě k vám poslal Alláh?“

Do místnosti vešel manžel Bibi Fátimy, Joguee. *Hadži Músá* si ho nevšímal a jal se recitovat (v arabštině) úryvek z Koránu. Když byl hotov, potřásl si s Jogeem rukou.

„Poslouchejte mě, Bibi Fátimo a bratře Joguee. Nemoc nepatří k naší přirozenosti a není ani dílem našeho dobrého Alláha. Je výtvozem toho velkého zloducha Iblíse, o kterém někteří lidé mluví jako o Satanovi. A já jsem byl z milosti Alláhovi“ (odříkal další úryvek z Koránu) „obdařen mocí léčit nemocné a potírat zlo. To je můj životní úkol, i když se mi za něj nedostane žádné odměny.“

„Ale *hadži Múso*, musíte přece z něčeho žít.“

„O mou rodinu a o mne pečuje Alláh, Bibi Fátimo. Přineste mi dvě sklenice vody a svíčku.“

Bibi Fátima odběhla do kuchyně a věci přinesla.

„Teď sem přiveďte děti.“

„Joguee, zajdi, prosím, na dvůr pro Emira a já se zatím podívám po Sorayi.“

Manželé odešli. *Hadži Músá* mezitím v pokoji zatáhl závěsy, zapálil svíčku a položil vedle ní z každé strany sklenici s vodou. Vytáhl z kapsy kadidlo, nasypal ho do popelníku a zapálil ho.

Když se manželé s dětmi vrátili, zůstali ohromeně stát. V pokoji zavládla podivná, tajuplná atmosféra. *Hadži Músá* vypadal vážně. Uchopil svíčku, podržel ji v blízkosti obličeje a pravil: „Vidíte tu svatozář kolem plamene?“

Podívali se a uviděli slabou svatozář.

Hadži Músá postavil svíčku na stůl, zvedl sklenice s vodou, podržel je nad plamenem a odříkal verš z Koránu. Když skončil, podal jednu sklenici chlapci a druhou děvčátku.

„Pijte, děti moje,“ vyzval je. Na okamžik zaváhali, ale Bibi Fátima jim přikázala, aby vodu vypili.

„Uzdraví se,“ prohlásil *hadži* Músá autoritativně. „Teď si mohou jít hrát.“

Uhasil svíčku, roztáhl závěsy a posadil se na pohovku. A pak se z plných plic rozesmál bouřlivým, šťastným smíchem.

„Nebojte se o ně. Alláh už dokázal zázračně vyléčit kašel i ztracený apetit.“ A znovu se zasmál.

Bibi Fátima odešla do kuchyně, aby uvařila čaj, a my dva s Jogeem jsme mu dělali společnost. Za chvíli se vrátila s čajem a koláčem.

„Jogee,“ řekla, „myslím, že *hadži* Músá je větší muž než doktor Kamal. Vzpomínáš, jak mi dal doktor Kamal minulý rok léky a masti na bolavá záda a mně to vůbec nepomohlo?“

„*Hadži* Músá není obyčejný doktor.“

„Dnešní doktoři nejsou nic než prospěcháři a podvodníci,“ prohlásil *hadži* Músá a zakousl se do pořádného kusu koláče. „Co vědí o náboženství a duchovních tajemstvích?“

„Odkdy dokážeš léčit lidi, *hadži* Múso?“

„Cesty Alláhovy jsou nevyzpytatelné, Bibi Fátimo. Někdy k nám jeho dary přicházejí při narození a někdy, až když jsme mnohem starší.“

„Dáte si ještě čaj?“

Bibi Fátima naplnila šálek. *Hadži* Músá si vzal další kus koláče.

„Minulý měsíc jsem se vypravil do Durbanu za ženou jménem Jasuben, o které lékaři tvrdili, že je šílená. Dokonce i její vlastní jogíni a *swamiové* nad ní zlomili hůl. Vložil jsem na ni ruce a dnes je úplně zdravá.“

„Víte, *hadži* Múso, pořád ještě mě zlobí záda. Přestala jsem dokonce péct *roti* a to ho má Joggi moc rád.“

„Jednou se vám na ně podívám,“ pravil léčitel a dopil čaj.

„A proč ne hned?“

„Dnes ne,“ zavrtěl hlavou. „Mám nějaké povinnosti.“

„Ale *hadži* Múso, vždyť by to trvalo nanejvýš minutu nebo dvě.“

„To je pravda.“

„Budete potřebovat svíčku a vodu?“

„Ano.“

Bibi Fátima odběhla dolít vodu do sklenice.

„Jogee a Ahmede, jděte na chvíli do kuchyně,“ požádala nás, když se vrátila.

Odešli jsme z místnosti, Jogee poněkud neochotně. Bibi Fátima zavřela dveře. Posadil

jsem se na židli a začal jsem listovat v časopise, který ležel na stole. Jogee mi oznámil, že si jde koupit cigarety, a odešel. Byl celý nesvůj.

Seděl jsem blízko dveří a slyšel jsem léčitelův hlas a šustění šatů, zatímco prováděl prohlídku.

„Myslím, že bude nejlepší, když se položíte na pohovku, abych vás mohl důkladně prohlédnout... Ano, tak je to lepší... Tady vás to bolí...? Víte, Bibi Fátimo, tahle bolest pochází z oblasti beder. Mohla byste si trochu uvolnit *ijar*...? Bolest často sídlí tady... Nebojte se.“

„Myslím, že už se to zlepšuje, *hadži Múso*.“

„To jsem rád. Reagujete velice dobře.“

Na chvíli zavládlo ticho. Když se Jogee vrátil, *hadži Músá* právě odříkával modlitbu v arabštině. Jogee potahoval z cigarety. Když Bibi Fátima otevřela dveře, usmívala se a zdálo se, že je červená ve tváři.

„Vaší ženě se za pár dnů uleví,“ ujistil *hadži Músá* nervózního manžela. „A každý den se zase dočkáte svého *roti*. Teď už bych měl jít.“

„Ale musíme vám dát něco za vaši námahu, *hadži Múso*.“

„Kdepak, vůbec nic, Bibi Fátimo. To vám zakazují.“

Nedala si to však rozmluvit. Posuňkem naznačila Jogee mu (ukázala mu pět prstů), kolik by měl léčiteli dát. Jogee vytáhl z kapsy peníze, i když v duchu protestoval proti manželčině ochotě zaplatit člověku, který žádný honorář nepožadoval. Bibi Fátima vložila *hadžimu Músovi* peníze do kapsy.

Hadži Músá byl tlustý, malý, snědý muž s velkým břichem a lesklými černými a vlnitými vlasy, které si pečlivě česal dozadu. Tvář míval vždy hladce oholenou. Z jakéhosi důvodu se nikdy neholil v koupelně a každé ráno ho lidé vídali v nátělníku a pyžamových kalhotách na dvoře, jak (poněkud nejistě) rozestavuje zrcátko a holicí náčiní na římse kuchyňského okna a podstupuje chirurgicky přesnou rituální očistu tváře. Byl vášnivý diskutér a při holení obvykle rozmlouval s různými lidmi na dvoře: s prodávčem nakládajícím na vozík ovoce a zeleninu, se dvěma manželkami automechanika Soniho nebo se služkami na cestě do práce.

Hadži Músá byl muž všeobecně známý. V různých dobách pracoval jako obchodní cestující, pojišťovací agent, taxikář, průvodce indických a pákistánských hodnostářů, islámský misionář, učitel v semináři, prodavač, dohazo-

vač a podomní prodejce dámského spodního prádla.

Jeho kariéra zprostředkovatele manželských smluv byla neslavná, neměla dlouhého trvání a málem ho stála život. Jednou v noci u něj doma někdo divoce zabušil na dveře. Sotva je otevřel, rozzlobený hlas vybuchl: „Ty lháři! Namluvil jsi mi, že je ten lenoch Dendar hodnej kluk, že má vzdělání a dobrý vyhlídky. Prdlajs vzdělání! Většinu času se válí s děvkama, chlastá a tluče moji dceru. Kdy se chystáš do Mekky? Jseš obyčejnej lhář. Grázle jeden!“ A najednou se rychle za sebou ozvaly dva výstřely z pistole. Celý incident se odehrál tak rychle, že nikdo neměl čas prohlédnout si muže, který proběhl dvorem a zmizel. Když se lidé seběhli k Músovým dveřím, našli ho ležet tváří k zemi. Lapal po dechu a nemohl pochopit, proč je pořád naživu (střely mu proletěly mezi nohama). Jeho žena a osm dětí byly v šoku. K sobě je přivedli s pomocí vody s cukrem.

Život *hadžiho* Músy nikdy neplynul pravidelně: někdy ho člověk vídal, jak se důležitě vozí v mercedesu nějakého zámožného obchodníka, který potřeboval jeho služby; jindy jste ho zastihli na dvoře, jak zamyšleně přechází z jednoho konce na druhý a odříkává verše z Koránu. Občas se zastavil u přítele, povyprávěl mu zábavnou anekdotu, zasmál se a pak se zničehonic zeptal: „Nepůjčil bys mi do zítřka pár randů?“ A přítel mu je dal, aniž od zítřka něco očekával, bylo totiž všeobecně známo, že *hadži* Músá, který sám na penězích nikterak nelpěl, se nikdy neobtěžuje dluhy splácet.

Hadži Músá se pokládal za odborníka na vymítání zlých *džinů*. Moderním termínům jako neuróza, schizofrenie či psychóza se vysmíval. „Co vědí doktoři o moci satanských duchů? Jen Bůh může zachránit lidi, kteří přestali být sami sebou. Mnohokrát jsem to dokázal. Nevěříte mi? Tak se přijďte v neděli podívat ke mně domů a uvidíte.“

V neděli večer jsme se shromáždili kolem *hadžiho* Músy na dvoře. Protože jeho pacientka ještě nedorazila, vylíčil nám její osud.

„Je jí šestnáct. Je to dcera Mii Muhammada, obchodníka z Market Street. Před několika lety se provdala za svého bratrance. Ale nevedlo se jí dobře. Tchyně ji neměla v lásce. Několik měsíců ji ti hlupáci vozili od doktora k doktorovi a od jednoho psychiatra ke druhému. Dnes večer uvidíte, jak ji natrvalo vyléčím.“

Po chvíli zastavilo na dvoře auto, následo-

váno dvěma dalšími. Z auta se vynořilo několik mužů – dva z nich byli vysocí, vousatí bratři –, přistoupilo k *hadžimu* Músovi a potřáslo si s ním rukou. Ukázali na druhý vůz.

„Je tady v tom autě, *hadži* Múso.“

„Dobrá, vezměte ji do domu.“ A odešel dovnitř.

Ve druhém autě sedělo několik žen. Všechny kromě jedné, která se odmítala hnout z místa, vystoupily. Kroutila hlavou a rukama a křičela: „Ne! Ne! Nevodte mě tam, prosím! Při Alláhovi, já jsem dobré děvče.“

Dva bratři a několik žen stáli u otevřených dveří auta a přemlouvali tu mladou dámu, aby vystoupila.

„Pojď, sestro, jdeme jenom na návštěvu.“

„Ne, ne, oni mě budou bít.“

„Nikdo tě nebude bít,“ uklidňovala ji jedna z žen, která nastoupila do auta a posadila se vedle ní. „Chtějí si tě jenom prohlédnout.“

„Můžou si mě prohlédnout v autě. Jsem moc krásná.“

Shromáždili se tu všichni obyvatelé dvora, protože chtěli být svědky této podívané. Několik dětí vyšplhalo na kapotu auta a křičelo: „Tady je! Tady je! Je to cvok! Je to cvok!“

„Tak pojď, *Džamilo*, pojď. Lidi se ti smějou,“ vybídl ji tvrdě jeden z bratrů.

Pak se objevil *hadži* Músá. Oblékl si černý plášť ozdobený flitry ve tvaru půlměsíců a hvězd a kufickými nápisy, které byly vyšity nití z bílého hedvábí. Na nohou měl červené sandály a bílé kalhoty a kolem hlavy si omotal turban ze zeleného saténu, k němuž byl nad čelem připevněn velký kulatý (a umělý) rubín.

Došel k autu, podíval se na *Džamilu* a pak oznámil vousatým bratrům: „Já se o ni postarám.“ Strčil hlavu do auta. *Džamila* se zděšeně odtáhla. Žena vedle ní ji sevřela a uklidňovala ji: „Neboj se. *Hadži* Músá ti nechce ublížit.“

„Poslouchej, sestro, pojď do domu. Čekal jsem na tebe.“

„Ne! Ne! Já chci domů.“ *Džamila* se dala do pláče.

„Nedovolím, aby ti někdo ublížil.“

Hadži Músá se pokusil popadnout ji za ruku, ale ona se odsunula dozadu k ženě, která seděla vedle ní, a křičela tak hlasitě, až to chvíli vypadalo, že léčitel ztratil kuráž. Obrátil se k bratrům.

„Je v moci zlého *džina*. Ať teď udělám cokoli, musíte mi odpustit.“

Vstoupil jednou nohou do auta, sevřel vyděšenou *Džamilu* za paži a dal jí dvě pořádné facky.

„Vyjdi, duchu! Vyjdi, duchu!“ křičel a táhl ji ke dveřím auta. Žena, která seděla vedle Džamily, ji tlačila a tloukla po zádech.

„Pomozte mi, prosím,“ křikl *hadži* Músá a bratři vytáhli ječící Džamilu z auta.

„Zažeňte *džina* do domu!“ A bratři ranami a strkáním hnali Džamilu směrem k domu. Žena prosila několik diváků o pomoc a pak se jich v zoufalství držela. Ale oni ji setrásli a někteří se dokonce odvážili uštvout jí ránu a zatahat ji za vlasy.

Když Džamilu dotlačili do domu, zavřely se dveře za ní i za několika vyvolenými, jimž bylo dovoleno sledovat vymítací rituál. Jakmile prošla úzkou chodbičkou a vstoupila do pokoje, utišila se.

Místnost byla jasně osvětlena a v krbu hořel oheň. Ode zdi ke zdi se táhl rudý koberec a na okenním parapetu doutnalo v mosazných miskách kadidlo. Před krbem stály dva mosazné talíře se sušenými červenými papričkami.

Zuli jsme si boty a sedli jsme si na koberec. Džamilu přinutili, aby se posadila před krb. Vypadala užasle a rozhlížela se po pokoji a po lidech. Několik žen se usadilo v její blízkosti. *Hadži* Músá pak začal odříkávat kapitolu „Džinové“ z Koránu. Seděli jsme se skloněnými hlavami. Když skončil, přesunul se směrem ke krbu. Jeho žena vešla do místnosti s železným tácem a kleštěmi. *Hadži* Músá vzal několik řeřavých uhlíků a naložil je na tác. Pak po nich rozházel červené papričky. Z tácu se zvedl kouř a naplnil pokoj štiplavým, dusivým zápachem. *Hadži* Músá se usadil vedle Džamily a požádal oba bratry, aby si také sedli blízko ní. Přitlačil Džamile hlavu nad tác a současně hlasitě odříkával verš z Koránu. Džamila se dusila, nejspíš tlumeně vykřikla a pokusila se zvednout hlavu, ale *hadži* Músá ji držel.

Protože se zápach spálených papriček nedal vydržet, někteří z nás se šli ven nadýchat čerstvého vzduchu. Azíz Khán nám řekl: „Ten primitivní opičák hanobí svými kejky naše náboženství. Měli by ho zatknout za napadení.“

Uslyšeli jsme Džamin křik a spěšně jsme se vrátili do pokoje. Uviděli jsme, jak ji *hadži* Músá a oba bratři bijí svými sandály a drží jí obličej nad uhlíky.

„Vyjdi, *Iblísi*! Vyjdi, duchu!“ křičel *hadži* Músá a bušil do ní.

Nakonec Džamilla omdlela.

„Držte ji, Ismaile a Háfizi.“ *Hadži* Músá jí pokropil tvář vodou a přečetl modlitbu. Pak

požádal bratry, aby ji zvedli a odnesli do vedlejšího pokoje. Položili ji na postel.

„Až se probudí, *džin* bude pryč,“ předpovídal *hadži* Músá sebejistě.

Šli jsme na chvíli ven. Azíz Khán několik z nás požádal, abychom s ním jeho autem zajeli na policejní stanici. Ale po cestě změnil k našemu překvapení názor.

„Co je nám do toho?“ prohlásil a zajel zpátky do dvora.

Když jsme se vrátili, Džamila už otevřela oči a tiše vzlykala.

„Každý se může Džamily zeptat, jestli si pamatuje, co se s ní dělo.“

Někdo se jí na to zeptal a ona zavrtěla hlavou.

„Vidíte,“ pravil *hadži* Músá vítězně. „Vytloukli jsme z jejího těla zlého *džina*. Je pryč!“

Od pozdního odpoledne se ze dvora ozýval zpěv písní, skandování a cinkot zvonců a když se přiblížil večer, zavládlo mezi jeho obyvateli velké vzrušení. Všichni věděli o ohromné události, která se měla toho večera konat: hindský mág bude chodit po žhavých uhlících.

„Na chození po uhlících není nic neobyčejného,“ prohlásil opovržlivě *hadži* Músá. „Hindové si myslí, že dělají zázraky. Pchá! Zázraky!“ A vybuchl smíchy. „Jaképak zázraky svedou všichni ti jejich bohové, ptám se vás! Ať nejdřív vyženou *džina* nebo vyléčí nemocného a potom vykládají něco o zázracích.“

„Ale umíte vy projít ohněm, nebo na něm jenom vaříte?“ zeptal se jízlivě Dolly. Jeho poznámka vyvolala smích a veselí.

„Obojí, vážený pane, obojí. Každý, kdo na ohni vaří, dokáže jím taky projít.“

„Pokud to někdo umí, ať to zkusí,“ pravil student práv Soma. „V právu slova nestačí; je třeba předložit důkaz.“

„Je to legrační, ale vy právníci se dál než ke slovům nikdy nedostanete. Protlacháte celé dny a pak požádáte o odklad.“

Všichni se hlasitě zasmáli.

„*Hadži* Músó,“ zkoušel to Dolly ještě jednou, „dokážete chodit po žhavých uhlících?“ „Děláš si legraci, Dolly? Když dovedu vyhnat zlého *džina*, co je pro mě chození po uhlících? Viděl jsi *džina*?“

„Ne.“

„Tak si nějakého prohlédni a potom mluv. Zlí *džinové* žijou v pekle. Co je chození po uhlících proti tomu, když člověk svírá v ruku jednoho z pánů pekla?“

„Já říkám, ať nejdřív projde po uhlících a pak vykládá něco o zlých džinech,“ prohlásil mrňavý hindský hodinář Raffia, ale dal se rychle na ústup, protože neměl odvahu se *hadžimu* Músovi postavit.

„Ten hloupý Hind si myslí, že marním čas předváděním nějakých kousků. Já nejsem kouzelník.“

Na dvoře už hořel oheň. Dva pomocníci předtím na ploše asi 6 krát 2 metry rozložili dříví. Teď jeden z nich rozhazoval lopatou žhavé uhlíky, zatímco druhý je rovnoměrně rozhrnoval hráběmi.

Mezitím v některém z pokojů ve dvoře nabývaly hlasy zpěváků na hlasitosti a zvonce začínaly divoce zvonit. Každou chvíli se ozvalo hlubší, znělejší zazvonění a nějaký hlas vedl zpěváky do vyšších poloh. Uprostřed zpěváků seděl naproti malému oltáři, na němž spočívala malá kameninová miska s hořícím knotem, obrázek boha Šivy obklopený votivními oběťmi v podobě květů měsíčků, rýže a kokosových ořechů, se zkříženýma nohama mág.

Dvůr se zaplnil. Organizátoři přichystali židle, ale ty byly zanedlouho všechny obsazené. Balkony přetékal diváky a několik čiperných dětí vyšplhalo na střechy a usadilo se na vrzajícím zinku. Objevilo se i několik hodnostářů.

Zpěváci vyšli ze dveří. Mezi nimi kráčel s očima upřenýma k zemi mág. Zajatý skupinkou zpěváků působil jako člověk zbavený vlastní vůle. Blížili se k ohni, z kterého teď už jen tu a tam vyskočil jasný plamen.

Zpěváci se shlukli poblíž ohně a dál energicky zpívali, zvonili a skandovali. Pak, jako by do něj znenadání vjel život, se od skupiny oddělil mág a vykročil k ohni. Šlo o okamžik plný napětí. Zpěváky ovládlo šílenství. Uhlíky žhnuly. Mág lehce a váhavě položil pravou nohu na oheň, jako by hodnotil jeho sílu, a pak křepce přešel z jednoho konce na druhý. Lidé ho odměnili potleskem. Dva chlapci mu nabídli kokosové ořechy na tácu. Vybral si dva a pak tím peklem prošel znovu, tentokrát docela pomalu. Při chůzi tloukl ořechy o hlavu, dokud nepraskly a neobjevila se jejich sněhobílá dužina. Jeho pohyb teď spíše než chůzi připomínal tanec, jako by se jeho chodidla radovala ze svého vítězství nad ohněm. Chlapci mu nabídli další ořechy a on si je dál rozbíjel o hlavu.

Zatímco mág předváděl, jak umí vzdorovat ohni, rozhořel se spor mezi Azízem Khánem a *hadžim* Músou.

„Po žádných uhlících nechodí,“ prohlásil *hadži Músá*. „To nás jenom šálí zrak.“

„Možná tebe, ale mě ne,“ odvětil Azíz.

„Pokud víš něco o *jogínech*, tak taky víš, jak dokážou oklamat lidské smysly.“

„Co chceš říct tím ‚pokud víš něco o *jogínech*‘?“

„On si myslí, že rozumí všemu na světě,“ prohodil *hadži Músá* posměšně k jednomu svému příteli. Obrátil se k Azízovi.

„Byl jsi v Indii a viděl jsi tam *fakíry* a *jogíny*?“

„Ne a ani to nemám v úmyslu.“

„No a já jsem v Indii byl a vím toho víc než ty.“

„Já jsem sice v Indii nebyl, ale jedno vím jistě: že jsi podvodník.“

„Podvodník! Cože?“

„Šarlatáne! Dryáčníku!“

„No tohle, Azízi!“ *Hadži Músá* rychlým pohybem popadl Azíze Khána za zápěstí.

„Ty se umíš jenom chvástat. Však já ti jednou zavřu hubu.“

„Podvodníku! Lumpe! Jsi hanbou islámu. Ty a ty tvoje papričky a duchové!“

„U všech všudy!“ Tuhle poznámku pronesl *hadži Músá* gudžáratsky.

„Proč neprojdeš po žhavých uhlících? Vždyť to není opravdový oheň.“ A Azíz se jízlivě zasmál.

„Přesně tak, ať projde po uhlících,“ přidal se hodinář. „*Hadži Músá* umí jenom žvanit.“

„Oheň není tak horký jako ti tvoji *džinové*, *hadži Múso*,“ prohlásil prohnanež Dolly a ironicky se ušklíbl.

„Člověk dokáže chodit po žhavých uhlících, pokud ví, jak na to, Dolly.“

„Ty to určitě víš,“ dobíral si ho Azíz.

„Ovšem.“

„Tak proč se po těch uhlících neprojdeš?“

„Nejsou tak horké jako *džinové*!“ zvolal Dolly.

„Podvodníku! Pokrytče! Ty se k tomu nikdy neodvážíš, mizerný neznabohu. Vsadím se, že ne!“

„Já ti ukážu, ty hlupáku. Ukážu ti, co dovedu.“

„Lhát a tlouct malé holky, to je jediné, co umíš!“

„U všech všudy! Projdu ohněm.“

Zatímco zuřila hádka, řada lidí se shromáždila kolem nich a přestala sledovat hindského mága. Jakmile *hadži Músá* výzvu přijal, ozval se potlesk.

Sundal si boty a ponožky a vyhrnul kalhoty.

Oči všech lidí ve dvoře se upíraly na něj. Někteří ho povzbuzovali a jiní tleskali. Pan Darsot se ho však snažil odradit.

„Myslím, že bys neměl zkoušet přejít přes uhlíky, *hadži Múso*.“

Ale Dolly vykřikl svým pronikavým hlasem: „Ukaž jim, co dovedeš, *hadži Múso*!“

Hadži Músá zamířil rozhodně a nebojácně k ohni. Hindský mág teď na chvíli odpočíval. Tělo i šaty měl zbrocené potem a šťávou z rozbitých kokosových ořechů. Hlasy zpěváků zněly tiše. Když *hadži Músá* došel k ohni, zaváhal. Jeho tělo strnulo strachy. Opatrně zvedl pravou nohu nad žhavou masu. Ale sebemenší pomyšlení na to, že by ustoupil, odmítl Azízovu výzvu a přiznal porážku, rozptýlil potlesk, jehož se mu dostalo.

S výkřikem, kterým prosil Boha o pomoc, vstoupil do žhavého pekla: „Alláh je velký!“

O tom, co se přihodilo *hadžimu Músovi*, se pak ještě dlouho mluvilo. Ošklivě popáleného ho vytáhli z ohně, polili vodou, uhasili hadry a odvezli do nemocnice.

Zašli jsme ho navštívit. Čekali jsme, že najdeme pokořeného a zlomeného muže. Zastihli jsme ho v dychtivé péči několika mladých sester. Seděl v posteli a ačkoli byl celý zafačovaný, neztratil vůbec nic ze své dobré nálady a nezlomnosti.

„Musím přiznat, chlapci, že chození přes žhavé uhlíky pro mě není. Bavit lidi... to je pro kouzelníky a populisty... pro ty, kdo se ženou za lacinou popularitou.“

A nemocničními chodbami se rozezněl jeho charakteristický smích.

z angličtiny přeložil Milan Orálek

Ahmed Essop (1931) je jihoafrický spisovatel indického původu. Původně pracoval jako učitel angličtiny, ale od roku 1986 se věnuje pouze psaní. Je mj. autorem románů *The Visitation* (1980) a *The Emperor* (1984). Próza „*Hajji Musa and the Hindu Fire-Walker*“ vyšla poprvé v souboru *The Hajji and Other Stories* (Johannesburg, Raven Press 1978), který zachycuje život jihoafrických Indů. Autor za něj obdržel cenu Olivie Schreinerové. V češtině se už v minulosti objevila povídka „*Gertin bratr*“ (in: *Mamlambo - kouzelný had*, přel. Otakar Hulec, Praha, NLN 2003) pocházející z téže knihy.

ZROZENÍ A SMRT VÁLEČNÉ FOTOREPORTÉRKY

Nedávné objevení neznámých negativů zakladatelů legendární agentury Magnum Photos v Mexiku bylo nečekanou událostí, která potěšila širokou kulturní veřejnost. U zrodu této agentury, která se proslavila především humanistickou reportážní fotografií, stál i Robert Capa. A právě on, zachycený na fotografii Gerdy Taro, tvoří nejenom dominantu obálky českého vydání románu Susan Fortesové Čekání na Roberta Capu, který v roce 2011 v překladu Atheny Alchazidu vydalo nakladatelství Host, ale je i jednou ze dvou hlavních postav příběhu.

Próza zachycuje osud pravděpodobně nejslavnější fotoreportérské dvojice. Capa a Taro byli spojeni nejenom vášní pro fotografii, ale i vzájemným citovým poutem, které vyklíčilo uprostřed života uprchlíků. Těmi byli oba, v čase těsně předválečné Evropy a rozpínajícího se fašismu. Následné hrůzy války, osamění a smutky protagonistů, vzájemná odloučení, to vše je nějakým způsobem zachyceno. Stejně jako finální tragický okamžik, kdy Taro jako první válečná fotoreportérka přichází o život.

Mohl by to být příběh nejslavnější válečné fotografie. Té s postavou muže, který padá k zemi s prostřelenou hlavou. Okamžik smrti, zachycený spíš náhodou. Možná okamžik, kdy se z maďarského exulanta Endre Friedmanna definitivně stal Robert Capa. Díky fotografii, která obkroužila na stránkách periodik celý svět. Nejenom tato fotografie, ale i další snímky této dvojice, ve své době hranice zobrazovaného překračovaly. Ne však pouhou popisností charakteristickou pro mnohé současné fotoreportéry. Snad i proto, že se setkávali s dalšími velkými osobnostmi z jiných oblastí umění, které je ovlivnily, se jim podařilo tomuto nebezpečí popisnosti vyhnout a jejich fotografie se staly jedinečnými.

Ale pramálo z této jedinečnosti se odrazilo v knize. Měl jsem dojem, že Fortesová si vzala větší sousto, než na které stačí, a že nějak stále klouže po povrchu a jen popisuje, zatímco to podstatné uniká. Na druhu stranu, právě díky této popisnosti chápu, proč se kniha stala předlohou k chystanému filmu.

Knihy tak asi zaujme především zájemce o autobiografické příběhy nebo dějiny fotografie. A možná by mohla obstát i jako napínavý a nešťastný příběh, který se (bohužel) stal. Nicméně se jedná o vyprávění, které autorce na více místech zadržává. Z příběhu rozhodně šlo vytěžit víc. Takto máme před sebou mainstreamové čtení, které ničím příliš nezaujme. A nemohu si odpustit ještě jednu výhradu, padající spíše na vrub nakladatele. Nějak mi v té knize o fotografiích chyběly aspoň nějaké fotografie, protože, kromě té z objektivu Gerdy Taro na obálce, není v knize žádná. Pravda, kdo bude chtít, tak si tvorbu této dvojice snadno dohledá, ale to není důvod, proč by zde měly chybět úplně.

Pavel Kotrla

*Susan Fortesová: Čekání na Roberta Capu
(Host: Brno 2011)*

ANO, LÁSKA PODOBNOST BUĎ PŘEDPOKLÁDÁ, NEBO JI ČINÍ

Básník Karel Vysloužil ze Vsetína už vydal více než dvacet básnických sbírek, vedle nich soubor skromně a vkusně vypravených knížek, které jsou obrazem jeho úvah o současnosti, abstraktních kategoriích náboženských a filozofických, literárních a publicistických reflexí aktuálního dění. Vydává rovněž nejmenší literární časopis na světě – *Pasínek*, který se stal v několika stech již vydaných číslech velkým rozhovorem básníka s veřejností, s charakterem obecného mravního povědomí, polistopadovými nadějemi a nečekanými proměnami jejich obsahu. Básník Karel Vysloužil zůstává nesmiřitelným bojovníkem za čistotu lidského projevu upínajícího se k transcendentním hodnotám upřímné náboženské víry. Jeho literární projev tak v kontextu všeobecného literárního dění zní zvláštním sametovým tónem připomínajícím zvuk zvonu, který oslavuje, vyzývá a zároveň varuje.

Vysloužilova poezie dokáže vyburcovat smysly, jitrí vnímání, vyvolává zvláštní neklid, který naléhavě vstupuje do čtenářova svědomí. Básníkův těžký osud politického vězně padesátých let (byl odsouzen k 20 letům vězení; vyhlášení tohoto rozsudku od vyhlá-

šení rozsudku nad Miladou Horákovou dělily pouhé dva dny; z uranového tábora Vojna byl propuštěn po 9 letech) prostupuje celým jeho dílem, ukotvuje je významově v přímých soudech i v odkazech k reálným i duchovním krajinám, osudům blízkých a nejbližších, strukturuje dílo formálně, tvaruje motivy do krystalicky čisté podoby, vybízí obraznost ke střídmosti a prostotě. vzdaluje se artizmu přitahován zemí, aniž by zapomínal, že její velikost je umocňována pohledem vzhůru k modré obloze, k nebi.

Jedním z velkých témat Vysloužilovy poezie je láska. V jeho verších ji nacházíme v mnoha podobách a nejrůznějších modifikacích. Ale pořád je to láska zcela konkrétní, jediná a osudová, na jejímž počátku stojí bolestné rozloučení mladých manželů – Jitřenky a Karla Vysloužilových, krátce před básníkovým zatčením a následným uvězněním. Jitřenka zůstala trvalým souputníkem autorova života v čase, kdy je zbaven svobody, ale i po celá léta společného soužití po jeho návratu z vězení.

Jitřenka Vysloužilová zemřela po dlouhé těžké nemoci v červnu roku 2000. V její pozůstalosti zůstalo 6 sešitů popsaných drobným, úhledným písmem, osobitý deník s prvním zápisem datovaným zhruba jeden měsíc po manželově uvěznění. Po dvanácti letech od manželčiny smrti vydává básník Karel Vysloužil zatím svou poslední, tentokrát prozaickou knihu nazvanou *Jitřenčin deník* s podtitulem *v osamění 50. let 20. století*. A označuje ji jako 1. díl. Je málo knih, málo svědectví o době, lidech a jejich vztazích naplněných tak průzračnou a ryzí opravdovostí, jako je kniha Vysloužilova. Vědom si nesmírné citové vypjatosti deníkových záznamů a křehkosti ženského vnitřního světa jako by se autor obával pustit svou lásku na scénu samotnou. Vstupuje tedy na ni s ní. Cituje z deníku (velmi přitažlivá jsou použitá faksimile vybraných stránek či jejich částí z deníku), spoluprožívá s ní první dny jejího osamění, spoluprožívá tíži otázek, představ blízké i vzdálenější budoucnosti, chvíle pochyb a nového, opětovného nalezení jistoty ve šťastném shledání a šťastnější budoucnosti. Vede se svou ženou dialog přes řeku Styx, rozvíjí její úvahy, aktualizuje její myšlenky, vzpomíná a zpřesňuje obrazy utvářející historii jejich vztahu a posuzuje je v širším, mnohdy reálně společenském kontextu. Svým hlasem jako by obohacoval už tak dost mnohostranně

a jemně rozvíjenou textovou harmonií autorky deníku, aby vzápětí splynul s její základní polohou v obdivu, přitakání a vzájemném souznění. A tak, když charakterizuje Jitřenčin deník, může i za ni napsat: „Přirozenost svoji vlastní jsme cítili prostoupenou působením nadpřirozenosti. Tvůj Deník je jí prostoupen, prozářen.“

Manželé Karel a Jitřenka Vysloužilovi, zaklínění v tragických dějinných událostech padesátých let, odkrývají vlastní zkušenost, aby ji dnešním čtenářům předali jako poselství statečnosti a mravní velikosti s apelativní naléhavostí, v níž se ztrácí a rozplývá instrumentální vztah k životu a světu, jenž má bohužel stále se obnovující sílu zaplavovat náš čas umělými konstrukty, v nichž se ztrácí prostý a upřímný lidský hlas.

Dalibor Malina

Karel Vysloužil: Jitřenčin deník v osamění 50. let 20. století, 1. díl, nakladatelství Ludmila Velterová, LÍPA Vizovice, 2012

THE PODY JOKER

Nová kniha *Špásno* Richarda Podaného, prvotina ostříleného překladatele, je publikací, která zaujme už výtvarným zpracováním. Navíc disponuje pěkným přebalem a ještě lepší obálkou - i když zadní strana přebalu, na níž se vyskytuje varování ministerstva básnictví (styl parodování povinné cigaretové image textových rámečků mi ke sbírce vlastně ani nepasuje), to už je i na mě moc velká sranda. A tak jsem se trochu bála, nebude-li to celé trochu přeplácané ve stylu dělám-svou-první-knihu-tak-do-ní-vecpu-všechno-co-můžu.

Naštěstí to tak zdaleka nedopadlo, ačkoliv nebylo ponecháno nic náhodě. Motiv karet je využit do dna. Kniha je dokonalou stavebnicí - od nenápadného, leč působivého využití designu zadních stran klasických mariášových karet až po rozutíkané piky či káry a dokonce i J, Q, K, A na stránkách. A ovšem - několik podob fenoménu 2D postavy „The Jolly Joker“.

Stejně tak pro dělení sbírky jsou využity právě čtyři známé symboly, a to s příslušnými dodatky, přičemž už z nich sálá autorova energie (s velkým důrazem na toto slovo). S karetním dělením tak koresponduje i dělení knihy na: herce (citovosti a jazykovosti), piky (přírodniny a parodie), káry (nemravnosti a brutality) a na závěr kříže (morbidnosti a he-

reze). A vůbec – nakoukněte do té sbírky už jen proto, abyste omrkli, jak je udělán obsah. Mohla bych tu psát dlouho o tom, jaký je to vizuálně-estetický požitek, kterému předcházela nekonečná hravost. Nevím už, nakolik z pozice autora Podaného, nakolik z hlavy grafika Bohuslava Šíra. Každopádně dohromady to této dvojici šlape.

Autorskou část sbírky otevírá báseň v podobě apollinaireovského kaligramu. Ostatní básně se drží na vlně nonsensové poezie se zastaveními třeba u palindromu a doputováním až k tradičnímu learovskému limericku: *Byl jeden dědeček z Blavy / Roztloukal perlíkem hlavy / Pak šel a bosky / rozšlapal mozky / Ten brutální dědeček z Blavy* (kárová čtyřka), či dokonce alzheimlimericku. Kniha je plná jazykových hříček, jež se samozřejmě objevují i explicitně: *Malému kováři jazyk vyřízli / (stane se, vysoko vtípem mířils-li) / A pročpak vyřízli jazyk kovářička? / Příčinou byla jazyková hříčka.* (srdcová pětka).

Tento druh poezie má v českém prostředí tradici zejména v literatuře pro děti a mládež, ale Podaného kniha, i když by autor v tvorbě pro děti také určitě nepohořel, je spíše pro dospělé. A to nejen lehce erotickými motivy, povětšinou nevinnými, jež najdeme příznačně pod symbolem káry: *Povídá židovská kráska, / Uživši přísný tón: / „Můžeš si sáhnout, ale / je to jen, jsi-li Kohn.* (báseň „Siliko(h)n“, kárová osma). Motivy dnešní každodennosti taktéž využity.

Malé knížce nelze upřít náboj. Esencí autorových textů je nadhled. Nonsensové říkanky pobaví a rozhodně zaujmou vaši pozornost. V rámci daného žánru Richard Podaný ukázal snad více než maximum. Teď budu působit trochu jako z časopisů pro ženy, kde vám poradí i to, co neví... Ale přece. Potěšte touhle knihou třeba své blízké na Vánoce. A taky sebe. Ta se neztratí v žádné domácí knihovně.

Michèle Baladránová

Richard Podaný: *Špásno* (BB/art: Praha 2012)

